

NAIESTE HAAAL

TÄNAPÄEVA NAISI
Sigrid Undset

TALLINNA KESK-
RAAMATUKOGU

KROONIKA

RAHVUSVAHELISTE NAISORGANISATSIOONIDE DESARMEERIMISEKOMISJONI SELETUS.

Alljärgnev seletus, mille esitas rahvusvaheliste naisorganisatsioonide esindajate komisjon, mis kokkukutsutud üldise desarmeerimiskonverentsi puhul Rahvasteliidu algatusel, on iseloomulik selle poolest, et selles peitub katse, väljudes kõigi rahvaste üheõigusluse põhimõttest, jõuda tunduvalle ja ausale relvastuse vähendamisele. Selle seletuse üksmeelne tunnustamine nimetatud komisjoni poolt tähendab, et selles esitatud kava on omaks tunnistanud 45 miljonit naist, ja et need naised püüavad selle mõttes mõjustada avalikku arvamist 56 riigis:

SISSEJUHATUS:

See seletus, mille võtsid omaks rahvusvaheliste naisorganisatsioonide esindajad omal koosolekul 23-mal veebruaril 1932. aastal, ei taha olla täielise desarmeerimise kava. Ta ei saa ka olla kõigi rahvusvaheliste naiskoondiste ümber kogunud üksikorganisatsioonide seisukoht. Ta tahab olla vaid töökava aluseks.

Meie mõistame, et desarmeerimisküsimus paratamatult haarab paljuid elualasid, nagu ka majanduslist ja vaimlist desarmeerimist, kuid käesolevas seletuses piirdume meie ainult relvastusevähendamise küsimusega. Meie loodame, et meie peatselt võime esineda uue seletusega, mis puudutab vaimlist desarmeerimist ja ka teisi probleeme, mida meie käesolevas seletuses vaid riivame.

ÜLDISED ALUSED.

Meie ühineme seletusega, milles mr. Henderson, konverentsi juhataja, oma konverentsi avakõnes konverentsi ülesandeid järgmiselt iseloomustas:

a) jõuda kokkuleppele, milline sisaldab tegelikkude ettepanekute kava, mille alusel võiks asuda kõigi rahvaste kiirele ja tunduvalle relvastuse piiramisele ja vähendamisele.

b) leida kindel kokkulepe, et väljaspool üldist lepingut, mille kaudu kõik konverentsil esitatud rahvad seavad oma eesmärgiks üldise relvastuse vähendamise, ei tohi keegi valmistada relvastust.

c) kontinuiteedi kindlustamine lõppsihi saavutamise suunas; selle kõrval mitte unustada, et ligemal ajal vajaliseks osutuvad uued sarnased konverentsid.

Meie oleme veendunud, et praegused ülisuured relvastused kujundavad mitte ainult raske majandusliku seisukorra ja on üheks praeguse majanduskriisi põhjuseks, vaid et nad on ka otsekoheseks hädaohuks rahule

ja takistavad õiglase rahvusvahelise korra kujundamist. Sellepärast meie nõuame, et esimese desarmeerimiskonverentsi poolt väljatöötatav konventsioon näeb ette kõigi relvastuste tõelikku vähendamist.

Edasi toetame meie relvastuse vähendamist üheõigusluse ja rahvaste julgeoleku kindlustamise alusel, kooskõlas Rahvasteliidu VIII peatükiga ja meie nõuame, et konventsioon seda põhimõtet tunnustab. Meie ei usu võimalusesse muuta sõda inimlikumaks ja kaitsta rahu-likke kodanikke kihvtiste gaaside ja teiste moodsa sõja koleduste eest. Ainuke kindlus on sõdade võimaluse lõpetamine.

ÜKSIKETTEPANEKUD.

RELVADE VALMISTAMINE JA RELVADEGA KAUPELMINE.

Meie rõhutame relvadega kauplemise rahvuslise ja rahvusvahelise kindla kontrolli alla panemise erilist tähtsust ja meie nõuame, et desarmeerimiskonverents võtab vastu sellekohased otsused.

Meie näeme ehmatus ja imestusega nende suurte kasude kuritarvidust, mis toimub relvade valmistamise tagajärjel. Meie oleme veendunud, et see peab tehtama võimatuks ja meie nõuame nii eraviisilise kui isikliku relvastuse ja laskemoona valmistamise rahvusvahelist ja rahvuslist kontrolli.

ÕHUSÕDA, KEEMILINE JA BAKTERIOLOOGLINE SÕDA.

Kuna õhusõda ja kihvtiste gaaside tarvitamine mitte täiskasvanuid sõdureid kui ka eraisikuid, vaid ka lapsi ähvardab, puudutab ta eriti naisi — nii emadena kui ka kodukaitsjatena.

Õhusõda on pealegi sarnase sõja meetod, mille vastu puuduvad kaitseabinõud, — meetod, mis areneb imekiirelt ja mis varsti ette jõuab kõigist teistest. Sellepärast oleme veendunud, et ükski desarmeerimiskonverents ei saa jõuda sihile, kui ta seda hädaohu lõplikult ei kõrvalda.

Sellepärast nõuame meie: et keelatakse sõjalennukite tarvitamine, et leitakse võimsad rahvusvahelised abinõud selleks, et eralennukeid ei saa muuta sõjalennukeiks, et valitsustele keelatakse bakteriooloogilise ja keemilise sõja ettevalmistamine ja finantseerimine, ja et juba olevad sellekohased tagavarad hävitatakse.

PEALETUNGI-RELVADE HÄVITAMINE.

Meie nõuame edasi, et sõjariistad, mida tavaliselt peetakse pealetungi-relvadeks, hävitatakse.

(Järg 87. lhk.)

SISUKORD: 1. Mõtteid ülikooli juubeli puhul. 2. Miks vastustame iludusvõistlust. 3. Inimeselu väärtusest. 4. Kirjanduslik veste. 5. Elise Aun-Raup surnud. 6. Matkaja päevikust. 7. Naiskodukaitse Väimela suvekursustel (põlt). 8. Tänapäeva naisi. 9. Abikaasade õiguslikud vahekorrad Rootsi abeluseaduses 11. juunist 1920. a. 10. Rahvusvahelise Naiste Rahu ja Vabaduse Liiga kongress Grenoble'is 14.—19. mail 1932. a. 11. Kroonika.

Naiste Hääl

Eesti Naisliidu
Häälekandja

Ilmub
üks kord kuus

TELLIMISE HIND: Toimetaja: MARIE REISIK. Väljaandja: EESTI NAISLIIT. KUULUTUSTE HIND:
1 aasta peale . . . Kr. 2.— Toimetaja kodune aadress: Pikk tän. 36—15. Tel. 453-81. 1 lehekülge . . . Kr. 30.—
 $\frac{1}{2}$ aasta peale . . . „ 1.20 Toimetuse ja talituse asub: $\frac{1}{2}$ lehekülge . . . „ 20.—
Väljamaa tellimine „ 3.— TALLINN, SUUR KARJA T. 10—5. TELEF. 446-28. $\frac{1}{4}$ lehekülge . . . „ 10.—
Kaksiknumbri hind 30 senti. Avatud kella 12—2. **Kaksiknumbri hind 30 senti.**
Tellimise hind koos „Eesti Naiseaga“ — aastas Kr. 5.—, $\frac{1}{2}$ aastas Kr. 2.75.
Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused ja teised lehetellimiste vastuvõtjad.

Juuli-August 1932

Nr. 7/8

VI aastakäik

Käesolev „NAISTE HÄÄL“ nr. 7/8 ilmub kaksiknumbrina juuli ja augusti eest. Järgmine number ilmub septembri algpäevil.

Mõtteid ülikooli juubeli puhul.

Mõned päevad tagasi pühitses Tartu ülikool oma 300-aastast asutamisjuubelit. Palju külalisi võõrsilt ja oma maalt oli kokku tulnud, et avaldada tunnustust ja austust Alma Materile tema pidupäevaks. Kõigi külaliste kui ka eemalolijate mälestises elas elavana pidustuste põhjustaja, ülikooli asutaja Gustav Adolphi kuju. Luues uut teadustemplit, oli tema looja otsekohene soov, et . . . „mitte üksi aadel ja kodanikuseisus, vaid ka vaesed talupojad peavad osa saama neist suurtest andidest, mis neile seni keelatud olid, ja nemad peavad midagi õppima, mille tõttu ühes nende kehadega ihaldatakse ka nende vaimu päriseks saada . . .”

Humaanse valitseja soov: ülikool olgu vaba kõigile rahvakihtidele, on täitunud, kui seisatame 300-aastase mälestispäeva juures. Veel enam: see soov on ületatudki. 17. sajandi ideoloogias kohaselt nägi Gustav Adolf vastloodud ülikooli õpilasina ainult mehi. Et ülikooli kolmandal juubelisajandil õpiks seal peale tuhande naisüliõpilase, see mõte jäi vist tema loojale võõraks. Aeg ei olnud siis sellane, mis oleks võimaldanud naisele astuda üle kodu kitsaste piiride — ka kõige avarama inimese kujutluses. Tõsi, teame ju üksikuid juhte varemast ajast, kus naine oli avalikult rakendunud teaduslikule tööle. Mõtlen juhtumist, mis aset leidis Aleksandrias 415. a.

Aleksandria oli vanade linnade hulgas võrdlemisi silmapaistev teaduskeskus nii enne kui pärast Kristust. Paganausu õpetus neoplatonismi kujul oli seal paljude õpetlaste ja ka liht-rahva usutunnistuseks. Kuid siin ähvardas neid tõsine hädaoht: Aleksandria kohal hõljus veel sünge pilvena mungaseisus, too eriline Egiptuse mungaseisus, milles vana-egiptuse usuline fanatism oli vürtsitud seaduse sallimatusega. Selle seisuse mõju pealinnas oli väga suur. Neoplatonism, paganluse viimne joon, oli munkadele vihatud. Äkki pääsis valla torm 415. a., kui Aleksandrias õppetooli omandas matemaatik Teoni tütar, nägus Hypatia. Ei päästnud teda sugu, ilu ega tarkus. Piiskopi kiritahtlikul ässitusel tormas munkade loomastunud mass õpetajanna kallale ja kiskus ta tükikideks.

See oli esimene ja kurvalt lõppenud algus.

Naiste pürgimused osa võtta teaduslikust tööst muutuvad intensiivseks 19. sajandil. Selle ajajärgu juhtivamad mõtted juurdusid Prantsuse revolutsioonis, mille püüdmine oli saavutada inimeste üheväärtuslikkust ja isikuvabadust. Naistele ei antud revolutsiooni lahtipuhkemisel küll neid õigusi kui meestel. Nii näiteks ei olnud naistel õigust osa võtta valimistest;

*) Zelinski: Kreeka kirjanduslugu II.

ka ülikooli avanes pääs alles 1860. a. Kuid inimõiguste deklaratsioon maksis ka naiste kohta. Sellest tegelikkude järeldesteni oli üks samm, mille innukamal kujul astusid saksa romantikud. Neile oli naine üheõiguslik, väärtuselt võrdne vaimline kaastööline mehele. Nii on naisliikumine Euroopas revolutsiooni laps 1789. a.

19. sajandi idude ja naiste nõudmiste tulemus on nende pääs ülikoolidesse. Ülikoolid avanevad 1860. aastate ümber. Erandi modustab Venemaa, kus naistele hädasunnil, arstide puudumisel, avatakse ainult kõrgevad kursused ja needki vahepeal reaktsiooni mõjul suletakse.

Naiste töötamine teadusliku töö alal oli sel ajal üldiselt võõrastav ja harjumata nähe. Kui näiteks Sofia Kovalevskaja tahtis alata oma õpinguid matemaatikas, nõudsid kodused, et ta abielluks varem ja siirduks siis Pariisi (Venemaal ei olnud võimalik õppida), kui mees seda pooldab. Tulemuseks oli Kovalevskaja fiktiiv-
abielu, kuna ta leidis inimese, kes oli nõus andma temale oma nime ja nii võimaldama pääsu õpingute juurde.

Meil, Eestis, naiste töötamine ülikoolis suuremal arvul kestab vaid kümnekond aastaid. Töötamine ülikoolis on naistele võimaldatud, omandatud teadmiste rakendamine elus leiab aga kaunis tugeva opositsiooni.***) Vahe-
tevahel, kui just juhus, koheldakse naisi ka avalikult vastutulematult, nagu näiteks meie alma materi juubeli puhul, kus ei lastud ette lugeda Naisliidu auaadressi — soodustus, mis muidu anti kõige väiksematele seltsidele.

Eesti naine peab ootama, kuni meil jõutakse äratundmiseni, et on võimatu ja kahjulikki jätta kogu ühiskondlik töö meeste teha. Selle väite selgitamiseks toon mõned mõtted praeguse saksa silmapaistvama filosoofi Sprangeri vaateist selles küsimuses.

Spranger tunnustab naiste emantsipatsiooni kui paratamatut ja tarvilikku nähet. Tänapäeva naisliikumises eraldab ta kaht külge: naissugu on saavutanud rea haridus- ja kutse-
võimalusi, mis seni olid ainult meeste käes, mis aga oma olemuselt on kohased mõlemale soole. Teiselt poolt on ta loonud rea sotsiaalseid korraldusi, kütsealasi, mis on naise vaimule oma-
sünnitised ja millisel kujul neid mehed kunagi ei oleks suutnud luua. Viimaste all hindab Spranger Saksamaal naiste organiseeritud laste-
aia korraldust, naiskoole ja naisülikooli katset.

„Tänapäev”, ütleb Spranger, „on elu naist õpetanud rakendama oma erilist naisjõudu üld-
suse teenistusse, selle asemel, et ainult perekonnas näha tema ülesannete viimseid piire. Uus üllatav naistüüp ei ole õieti isegi kutselise naise tüüp, vaid sotsiaalsest vastutustundest teadlik naine. Muidugi, see tüüp peab olema õpetaja, peab osa võtma majanduselust ja valitsusest — ta peab omama õigusi, et suuta kanda kohustusi. Selle jõu kõr-
valejätmine ühiskondlikust elust oleks viimasele kaotus ja tänapäeval mitte mõeldav.”

Selles suunas töötama ja elule ette valmistama peaksid kõrgemas õppeasutises ka meie õppivad naised.

Teadlik olla neis kohustusis, mis naisel on ühiskondlikus elus, see on sama oluline, kui teadmiste omandamine.

Oleks tervitatav nähe, kui erialade kõrval, nagu loodusteadus, arstiteadus jne. kohustatakse igat üliõpilast, nii naist kui meest, osa võtma ühest paarisemestriisest sotsiaaleetilisest kursusest, kus läbi töötatakse ühiskondlikku ellu puutuvaid põhiküsimusi ja nii ette valmistatakse eetilisi kodanikke, kellest meil nii terav puudus.

E. Reiman.

Miks vastustame iludusvõistlust.

„Eesti Naise” iludusvõistluse asjus avalikuma seisukohavõtu, samuti „Päevalehe” iludusvõistluste korralduses asjaomaste poolt „Eesti Naisele” vastuseks määratud kirjutiste puhul (v.: „Päevaleht” nr. nr. 146, 147 s. a.) leian oma kohuseks lisandada küsimusele omalt poolt, mida pean õigeks meie seisukohalt.

„Päevaleht” käesoleval aastal on jatkanud võistlusi teiskordselt, vaatamata ja ignoreeri-

*) Silmapaistvalt eelistatakse meesjõude naisele ja viimased jäetakse kõrvale isegi siis, kui neil hariduslik tase on parem mehe omast.

des vastuseisu, mis avaldus võistlustele juba tunamullu, esimeste võistluste alul, ja mis nüüd üha süveneb.

Oleme teadlikud, et „Päevalehe” poolt eesti iluduskuninganna näol valitud silt Eesti tutvustamiseks Euroopas, silt-kate, mille varjul „Päevaleht” on tahtnud anda õigustust oma ettevõttele, — Eesti seisukohalt ei ole küllalt omal kohal, ega meile vääriline. Imponeerivam on viis, kuidas Lääne-Euroopa iludusvõistluste

*) Spranger: Die Idee einer Frauenhochschule und Frauenbewegung.

liikumisse suhtuvad Skandinaavia riigid, nende jättes tavalisemalt sedaliiki võistlused Lääne-Euroopa eraasjaks. Ometi, võrreldes meiega, nim. riikidel oleks vaidlematult suuremaid võiduvõimalusi, pealegi, kui niisuguste võistluste käiku teatud määral kahtlemata mõjutab võistleja tagaseinana riik, kuhu võistleja kuulub. Tõsiasi, et oleme väikene rahvas, vähem edasi jõudnud oma naabrimate põhjas ja läänes, rahvas, kelle jõukus oma kirjaoskajate protsendina siiski kaugeltki ei proportsioneeru rahva majandusliku jõukusega, — ei saa eitada. Vaadake, näit., meie elamuid maal, eriti pealinna ümbruses ja teie veendute meie maa kehvuses. Maa ilme on aga riigi ilme ja seda leiab ja kuulutab oma kodumaal iga meilt läbsõitnud turist. Korraldamatus meie taludes, tunnistades ilumeele puudust seal, kus see peaks olema esikohal, paralleelselt meil leiduva iludusvõistlusi tingiva ja iludusvõistluste kaudu omalt poolt arendatava vaimuga, — vaevalt äratab head muljet. Parandada seda muljet ei suudaks ehk ka meie edenenumad, kuid tavaliselt kaugemad nurgad, lisaks Lõuna-Eesti ühes Võru-Petseri tööka raiooniga kuhu, muide, võhikud pealinna pool armastavad heita üleolevaid vihjeid.

Palju jääb meil veel parandada ja parandada kiiremalt! Meil aga iludusvõistlustele propaganda kõrval ei õitse küllalt propaganda lihtsuse ja töökuse kroonimiseks. See tõsiasi juba üksi võtab aluse iludusvõistluste kohta väiteks süütust lõbust, kuna seda lõbu on organiseeritud meie vajalikumate kohustuste arvel. Neil tingimustel, kas meil ei pea, et viia edasi oma riiki, leiduma inimesi, kes töötagu kahe eest, et tõsise töö frondil täita auke!

Üldiselt meil on vaja tööd, suurt ja tõsist tööd, tööd vanadelt kui noortelt. See nõue tingib vastuseisu tänapäeva pealiskaudsele, ühepäeva egoistlikule meelsusele, meelsusele, millele töö pigemini küll on paratamatus, ent ei mitte sisemine tarvidus ja kohus, veel vähem rõõm. Vastuseisu meelsusele, millele, — meie siirdudes kaugemale, — kaldub, mis on hukutanud ja võib hukutada rahvaid ja teeb seda kindlamini ja rutem, mida vähem leidub rahvaste parema osana neid, kes rääkides sümboolselt, vastavad meie rahvalaulus toodud: „Hämar väljas, adra taga, valge väljas, vagu taga”. Need meie rahvalaulus kuigi teistel tingimustel ja teises mõttes toodud värsid väljendavad siiski hästi töö suurust, mida kord kanti, viidates sellele suurele tööarmastusele ja -innule, mida meilgi tuleb kanda.

Meil aga kannab õisi mingi saamapoliitika, nagu seda on nimetatud, iludusvõistluste olles

ühiks lülis selle poliitika ahelas. Kõrvutaksin meelsasti püüdliku ja tööka ning oma vanemate raskuste nimel kokkuhoidliku ilusa tütarlapse kergemeelse, uhkeldava, vanemate suhtes nõudliku iludusega — ja kas me ei leia, et, erandid välja arvatud, enamjagu šansse iludusvõistlustele sobimiseks, või ka seal võitmiseks, on sel tüüpidest kergemeelsemal, kel on rohkem teadlikku meeldimistahet, või kellele sageli meeldimine, eriti vastassoole, on elu peamiseks, kui mitte ainsaks ülesandeks. Meie poolehoid aga kuulub esimesele tüübile, tööka tütarlapsele, kes tahab luua püsivaid väärtusi, ja kes, kui ta osaks on talutütrena viljelda isa, vennaga põlde, püüab kaunistada oma sünnikodu, mitte seal ainult võtta ja veel kord võtta, vaid sellele anda. Neile väärtustele kasvatada noori ongi meie peamiseks ülesandeks. Selle õilsa sihi pärast jäävad lubamatuks kõik häirivad takistused nende ülesannete teostustöödel. Jäävad lubamatuks iludusvõistlusedki. Iludusvõistlused kisivad meeled tõsisemate ja meil ainsat õigustust väärivate ülesannete juurest kõrvale, aitavad kasvatada valemeelsust, meelsust, kus, nagu öeldud, tõsine töö ei olegi hinnatud, veel vähem see ei ole sisemine tarve. Selles meelsuses nii meelsasti tähistatakse oma tulevik teise ja ühiskonna kulule ja jõule. See meelsus on egoism, mille teadlikuks agitaatoriks ja ka sageli ohvreiks, moralismi seisukohalt, kõigi moodsate hüüdsõnade varjul on jäänud inimkonna allkiht. Sageli aga on tegemist ainult ebateadlikkusega, see on, mis, näit. puutub meie iludusvõistlusigi, või ka arenematusse (v.: ülaltoodud vastusi „Päevalehe” 1. ja 2 juunikuu numbreis), viimaste puhul, imelik küll, arenematussega ajakirjaniku nii vastutaval positsioonil.

Kergemeelsust on meil kõikjal küllalt, eeskätt küll linnades, kust see on levinud üle kogu maa, välja arvatud mõned traditsioonele ustavad kolkad kaugemal keskustest. Seda kergemeelsust seekord iludusvõistluste näol veelgi kasvatada on küll patt meie rahva ja eriti naissoo vastu. Kogu meie olemist tagab tõsine püüdmine, tõsine töö, töö meelsus, mis tööd võimaldab ja tingib. Töömeelsus! Märgiksin sõnaga eeskätt püüdlikkust — töötada ja jõuda saavutustele mitte üksi enda, vaid kogu rahva huvides. Vähemalt ja peaasi, töömeelsus hoiduks elamast teiste kulul, ükskõik mis kujul. Karjerism, see kuhu iludusvõistluski kaldub, on eitatav. Kui seda ühe tänapäeva meelsust kujundanud tegurina ongi hinnatud, siis nüüd — oleme sellest tüdinanud. Tunneme kasvamas uut õhkkonda ühiskonnas. Algab reaktsioon, mida tervitame!

Jäädes ustavaks oma põhimõttele, eesti arenenumad naised loodavad ja teavad, et nad ei seisa üksi, vaid et rahva teadlikum osa seisab nendega liidus. Eesti naistel on omad võidud,

ja noored ja nende tulevik suurelt osalt seisab nende kätes. Nende õigesti kujundamine on meie õigus ja kohus.

Helene Maando.

Inimelu väärtusest.

Üks inimesmõistuse omadusist on hindamisvõime. Peame üht asja väärtuslikumaks teisest, mõnda aga — nii kalliks, et tal polegi hinda, pole eset, millega võiks teda asendada.

Sarnaste asendamatu väärtuste hulka kuulub inimese elu.

Luuu, päästa, säilitada elu, on kaunis ja kiiduväärne. Hävitada, rikkuda, hukutada elu on jõle, rõimarlik, ebainimlik.

Selle tõe vastu põhimõttelikult ja teorias ei vaield.

Põhimõtted ja teooria võivad olla väga selged ja täpsed, kuid nad seisavad harilikult tegelikust olukorrast nii kaugel, kui taevast maast.

Ka meie aeg tunnustab inimelu ülimalt väärtust põhimõttelikult, teorias. Ent tegelikult? — On teine lugu.

Vaadakem ainult ümber arvustava pilguga: vabaturm, lastehävitamine, inimesetapmine on muutumas päris harilikuks nähteks. Ei möödu peaaegu päevagi, kus ei leiduks ajalehis teateid poonutest, lastelaibakeste avastamisest, pussitami-

sest ning vägivallast inimeselu vastu igal võimalikul ja võimatul kujul.

Ei peeta puutumatuks ja pühaks inimeselu, inimesverd.

Odavaks on muutunud inimene. Ta eluhind on langenud kohutavalt.

Millega seda seletada? — Kas ei armasta meie üldse enam elu? — Seda ei või öelda. Näib, nagu armastaksime teda just kirglikumalt kui kunagi varem. Kõik meie toimingud on sedalaadi, nagu valmistuks igaüks meist elama maa peal vähemalt paar sadandit, kui mitte igavesti. Kogu meie energia, jõud näib kuluvat seks, et võita endale olemasolu võimalused ja õigused. Tähendab, meie peame väga tähtsaks seda olemist. Meie ei soovi teda mitte ainult endale, vaid ka teistele.

On olemas palju inimesi, kes ütlevad end võitlevat ja teotsevat just oma ligimese huvides, ainult kaasinimese parema põlve nime.

Milles seisab too „parem põlv”? — Eeskätt paremas söögis ja joogis. Paremas elamus ja rõivastuses. Töö kerguses ja palga rohkuses.

Kirjanduslik veste.

Kirjanduslikke uudiseid.

Peatugem esmalt kahe raamatu juures, mis küll pole puhtkirjanduslikud teosed, kuid käsitlevad ala, mis peaks eriti huvitama just naisi: kodu korraldamisest, sisustamisest ja kaunistamisest. Esimene neist — A. Rummeli „Otstarbekohane ja ilus kodu” — on ilmunud Eesti Kirjanduse Seltsi „Elava teaduse”-nimelise seeria 4. numbrina ja maksab 1 kr., teine — Elli Aaslava koostatud „Moodne kodusisustus” — aga „Eesti Naise” kirjastusel ja maksab kr. 1,60.

Mõlemad raamatud on rikkalikult illustreeritud, juba piltide pärast maksab neid lehitseda. On küll mõlemasse sattunud kahjuks ka üksikuid head maitset haavavaid ja labaselt maotuid pilte, kuid üldiselt on piltide valik rahuldav ja mõnigi perenaine võib neist leida tõuget, et oma kodu moodsamaks, lihtsamaks ja kaunimaks muuta.

Sisu on raamatute hinda ja lehekülgede arvu arvestades küllaltki rikkalik, et anda ülevaadet käsitletavaist küsimustest. Olgu mainitud näiteks Rummeli raamatus peatükid „Otstarbekohased elu-ruumid ja mööbel” ning „Ruumide ja sisustise ilu”, milledes muu seas kõneldakse ruumijaotus-

test, valgustusest, kütmisest, üksikute mööbliesemete — laudade, iste- ja lamamismööblite, kappide ja riulite — tüüpidest, värvidest, värvikooskõladest jne. Ehk aga mainitagu Aaslava raamatust peatükke nagu „Otstarbekohane ja mugav elamu”, „Magamistuba”, „Lastetuba”, „Köök”, „Sööginõud”, „Lill toahtena” jne.

Rummeli raamat riivab võib-olla pisut enam kõnesolevate küsimuste teoreetilist külge, kuna Aaslava koostatud teos annab peamiselt praktilisi näpunäiteid. Huviga loetavad on mõlemad raamatud ning võib aina rõõmustada, et on ilmunud hinnalt nii kättesaadavaid ja sisult mitmekesiseid käsiraamatuid alal, mis seni oli täiesti söödis, kui mitte arvestada üksikuid naistele määratud ajakirjades ilmunud artikleid.

*

Järgmiseks peatugem „Noor-Eesti” kirjastusel ilmunud noorele lugejaskonnale määratud tõlgete juures. Neid on arvult neli: L. Nordströmi „Toomas Lack”, Johanna Spyri „Väike Heidi”, J. Londoni „Kui loodus kutsub” ja V. Korolenko „Pime moosokant”, hinnaga kr. 1,80 kuni kr. 2,60.

Heameelega olgu nenditud, et tõlgete keeleline külg on rahuldav ja osalt vägagi hea. Sisult kõige nõrgem on küll Nordströmi „Toomas Lack”, mis tundub pigemini katkendina pikemast, täiskasva-

Loomulik: olukord maakeral peab muutuma mõneski suhtes. Elu peab olema elamisväärik igale olevusele.

Aga tung ainelise heaolu suunas peab ometi püsima teatud parajuspiiris seks, et ta ei võiks varjata meie silme eest tähtsat, nimelt: inimeselu suurt, ülevat mõtet üldse.

Kui meie püüete haripunktiks ja krooniks oleks vaid füüsiliselt mõnus olesklemine, siis muutuksime varsti tolle jõleda perekonnaisa sarnaseks, kes tõusis hommikul voodist ja pidas aru, kas minna puid lõhkuma või killustada oma naise, mitme lapse ema pea, et vabaneda tülikaist kohustusist ja tööst... Kaasainimese elu oleks meile null.

Et hoiduda nii sügavale langemast, ei tohi mõtteid ja püüdeid kunagi liig tihedalt siduda maise kriibu-kraubiga, mille kestvus on sekundistki lühem, võrreldes igavikuga.

Inimeselu on väärtus omaette. Teda ei või kuidagi himmata väljudes ainelise vaesuse ega rikkuse seisukohast.

Aga seda tehtakse ometi. Palju noori inimesi püsivad päevast-päeva rusunud meeleolus ainult mõnesuguste luksusasjade puudumise mõjul.

Kujutlegem söönud ja korralikult rietatud neiu, kes haledasti tundide kaupa nutab põhjusel, et ta õde peab leerist lahti saades riituma vähem shikilt kui ta sõbrannad!

Ehk kuulakem lugu 20-aastasest majateenijast, kes kavatses avada käe veresooneid ainult selle

tõttu, et ta 40-aastaselt perenaisel oli kapis 4—5 siidkleiti, tal endal vaid paar villast kleiti.

Et nii pidevalt võib noor hing rippuda teooria, aine küljes, on raske uskuda, aga ometi on see juhtum elust.

Tüdruk ja perenaise ea vahe on 20 aastat. Milline ääretult pikk aeg edasipüüdmiseks, töötamiseks, energia mänguks! Kui palju kleite ja muud ainelist prahti võib inimene omandada tolle aja jooksul, kui ta seab endale eesmärgiks just sedalaadi saavutised!

Küsimus on aga, kas maksab võidelda ja töötada ainult riidehilpude nimel? aineliste hüvede nimel? Kas maksab olla õnnetu nende mitteomamise pärast? Kas maksab teha sellest elu- ja surmaküsimust?

Ei! ja miljon kord, ei! Maailmas pole üldse eset või asja, mida võiks väärtuse poolest kõrvuti seada inimese eluga.

Noor olevus, täis tervist ja ülevoolavat energiat on jumalik ka siis, kui ta keha katab vaid kotirüüdest rüüd. Ta on jumalik just enda seesmiste, hingeomaduste tõttu.

Seda tõtt ei jõua küllalt reljeefselt allakriiputada seks, et ta paistaks silma kõigile neile, kes kavatsevad kurja enda või teise ihu ja elu vastu mugavuse ja foreduse nimel.

Kui palju vabasurma mincejaid meil astuvad selle jubeda sammu „vaesuse“ tõttu, kui palju inimesi tapetakse raha ja vara pärast ehk kadedusest

meie määratud romaanist, kui lastele kirjastatud teosena. Siin puudutatakse mitmesuguseid last suuresti huvitavaid küsimusi — kirik, Jumal, „toonokurg“ jne, — kuid ei anta neile mingit rahuldavat lahendust. Tuuakse pilte ka täiskasvanute elu varjukülgedest, kuid ilma, et võimaldataks lugemale võtta nende suhtes ükskõik missugune seisukoht. Kuna raamatu alul peategelane on üsna väike pois, lõpul aga keskkooli-lõpetaja, siis pole raamat õieti sobiv ühelegi vanusele, mis ka ei kõnele just teose kasuks. Üldmulje raamatust on ebaselge, ebatäppis, laialivalgus, — arvatavasti ütlesid seda ka arukamad noored.

Tuntud saksa lastekirjaniku Spyri „Väike Heidi“ on sisult õige õnnestunud ja vististi paelub noori lugejaid, peamiselt arvatavasti tütarlapsi. Sündmustik on huvitav, ajuti põnevgi; sündmustikust arendatud moraal ei ole pealetikkuv ja on põhimõtteliselt vastuvõetav.

Venelase Korolenko teos ei ole küll õieti päris lasteraamat, võib aga siiski huvitada ja koguni tugevasti kaasa kiskuda noori lugejaid, alates võib-olla juba kaheksa-aastasest ja lõpetades umbes 16—17-aastastega, kelle vaim suudab juba tegeleda sündmustikku kätketud sügavamate tõdedega.

Otse ideaalseks raamatuks noortele on J. Londoni „Kui loodus kutsub“, tihe, otsejooneline, sünd-

musrikas lugu metsikuisse oludesse sattunud tsiviliseeritud koerast, kes aegamööda taas omandab kõik metsikute esivanemate võimed ja vaistud ning muutub metsikuks. Raamat jõudu, ürgloodust ja karget looduselähedust armastavaile, võistlustest ja enesemaksmapanekust unistavaile noorukitele!

*

Lõpuks olgu nimetatud Eesti Kirjanduse Seltsi „Eluloolises seerias“ ilmunud kaks uut köidet: Romain Rollandi „Michelangelo“ ja F. J. Svelli „Garibaldi“, — suure kunstniku ja suure vabadusevõitleja elulood. Michelangelo kujusid ja maale tunneme vähemalt nime-pidi; teame, et see looja kuulub maailma suurimate sekka. Ta elukäik on vaevaline, täis alatisi kehalisi ja hingelisi kannatusi; masendav, peaaegu meeletehetele viiv.

Garibaldi nime ehk mäletame peamiselt pikka-de seiklusromaanide lehekülgedelt, kus ta esineb moonutatuna ja võltsis valgustuses. Tutvudes tema tõelise elulooga õpime nägema tema palavat isamaa-armastust, väsimatut vabaduse-ihha ja kustumatut usku tulevikku.

Nagu kõik samas seerias ilmunud teosed, vääriavad „Michelangelo“ ja „Garibaldi“, et neid loetakse. Viimati-mainitu võiks oma kirju sündmustikuga paeluda ka küpsemat noorsugu.

M. Sillaots.

ja vilast, selle kohta vist täpset statistikat ei saa olla, — see on roimade igavene saladus.

Üks on kindel: meie ühiskonnas liigub ringi palju nukraid ja õnnetuid olevusi, kellede meele võiks muuta palju rõõmsamaks, kui saaks neile anda elust ja ta väärtusest õige pildi.

Need inimesed ei armasta mitte elu, vaid just ainult noid tuhandeid säravaid ja uimastavaid, hellitavaid pisi-asju, mis leiduvad elu varasalvedes, eriti just kultuurilistes oludes.

Too mõistete ja arusaamiste segiolek on nii suur, et ollakse isegi valmis ohvriks tooma oma-enda või kaasinimese elu elututele asjadele, mõnudele, naudingule.

Sellest paistab meie aja inimese vaimne pealiskaudsus ja kergekaalulisus, mille vastu tuleb võidelda ühiskonna ärksamail, paremail esindajail.

Kool ja perekond on kohad, kus peab rajatama alusmüür õigele elu ja asjade hinnangule.

Juba siis, kui inimhing on alles värske ja peh-

me. — lapse- ja nooruseas, — tuleb juhtida ta tähelepanu inimeselule, kui ülimalle väärtusele, kui suurimale varale, millist tuleb hoida, päästa ja säilitada kõigi olemasolevate abinõudega ning millist keegi ei tohi hävitada, hukutada ega vigastada otseselt ega kaudselt.

Ka kaudselt võib tappa inimest, hävitada elu. Meie mürgine ühiseluline õhkkond, meie vastastikune umbusaldus, kadedus, balastamatus üksteise vastu on samuti surmariistad, nagu piüss või nuga roimari käes, kuigi nad surmavad — hinge kaudu — nüride hoopidega, aegamööda.

Kui ühiskonna üldkehvast eraldub, tuleb lageldale enesetapja, lapsehukkaja, — roimar üldse, siis peame kõik endid tundma pisut kaassüüdlasena üldõhkkonna ja vaimse tasapinna suhtes meie keskel.

Puhastades, tuulutades üldist õhkkonda, tõstes vaimset tasapinda, tõstame ühtlasi ka inimeselüüdi väärtust.

Julie Steinmann.

Naiskodukaitse Väimela suvikursusel.

Teist aastat korraldab naiskodukaitse keskjuhatus suvekursuse, aga sellest kahest korrast on pääsenud valitsema arvamine, et suvikursus peaks muutuma traditsiooniliseks. On vaja tulla kokku üle maa, kuulama, kuidas teised korraldavad oma töid oma kodus ja mis peaasi — õppida on ju nii palju ja teadmisi vajab

töö alaliselt, teadmiste uuendamist, värskendamist ja ka suurt meeleolutõusu. Ühised kogunemised, soojad sõnad, ühine laul — see kütab soojaks südame, millest ammutame tuld ning virgutust hulgaks ajaks.

14. juunil ennelõunat saabusid kursuselased Võru kaudu ilusasse Väimela mõisa, milles asuvad põllutöö-

Elise Aun-Raup surnud.

Kuigi praegusaja noorem põlv enam palju ei tunne Elise Aun'i loomingut, oleme kaotanud temaga tükikese ilusat luulet. Elise Aun sündis 15-mal juunil 1863-mal aastal Kanepis, kus tema vanemad pidasid rendikohta. Oma nooreea veetis ta Petserimaal, kus tol ajal elasid ainult vähesed eestlased, kellega läbikäimine pealegi noorele neiuile vähe huvi pakkus. Tema elu oli seal üksluine. Elavahingeline ja teist elu igatsev tütarlaps hakkas oma mõtteid luulekujul paberile panema. Sellest east on pärit ta esimene luuletiste kogu „Kibuvitsa õied“, mis rahva hulgas peagi tuttavaks sai ja milles peegeldub noore tütarlapse igatsev kurbus, kantud tolle aja vaimule vastavast ärdameelsusest.

Kui isa vanaduses talu käest andis, asus Elise Aun elama oma venna juurde, kes tol ajal oli Võtikveres metsailemaks. Siit siirdus ta varsti Tartusse, kus ta elas tolleagues Tartu vaimlises keskkohas, dr. Hermann'i juures korteris. Seal elades hakkas eraviisil täiendama oma haridust. Kokkupuutumine tolle aja ärksamate tegelastega, nagu dr. Hermann, J. Hurt, Kurrik ja teised andis vaimustust ja hoogu ta luulele ja edasipüüdmisele. 1882. aastal lõpetas ta Rápina kihelkonnakooli.

Ililjem sattus Elise Aun Viljandi, Lilli Suburgi juurde, kellele ta oli abiks ajakirja „Linda“ toimetamisel. Kahjuks ei saanud noor edasipüüdja naine jätkata oma kirjanduslist arengut ja tegevust Eestis, vaid pidi olude sunnil siirduma Venemaale teenistust otsima. Saatus viis ta Kroonlinna, kus ta sai lastekasvataja koha vene perekonnas. Seal tutvus ta õpetaja Eiseniga, kes teda õhutas jätkama oma kirjanduslist tööd.

Varsti on ta aga jälle tagasi Eestis oma venna juures Väandras. Leivateenistuse otstarbel hakkab ta sealses kurtummade koolis õppima kurtummade õpetaja ametit, et seal pärastpoole sel alal tegutseda. Kuid ka Väandrasse ei jäänud ta kauaks, vaid 1901-sel aastal näeme teda siirdumas Tallinna, kus ta avas kristliku kirjanduse agentuuri Pikal tänaval, olles selle juhatajaks.

Tallinnas tutvus ta ka kooliõpetaja Friedrich Raup'iga, kellega abiellus 1903-mal aastal. Abielu alul elasid Raup'id mõned aastad Tallinnas, siis sõitsid nad Venemaale, kus Raup oli mõni aasta Simbirski haigemaja ökonoom. Ililjem sattusid nad jälle kodumaale, — seekord Valka, kus Raup sai Peetri koguduse köstri koha. Valgas olles võttis Elise Aun-Raup agaralt osa seltskonnategevusest, pidades kõnesid jne. Luulega ei teinud Elise Aun nüüd enam järjekindlalt tegemist, juhustlikud

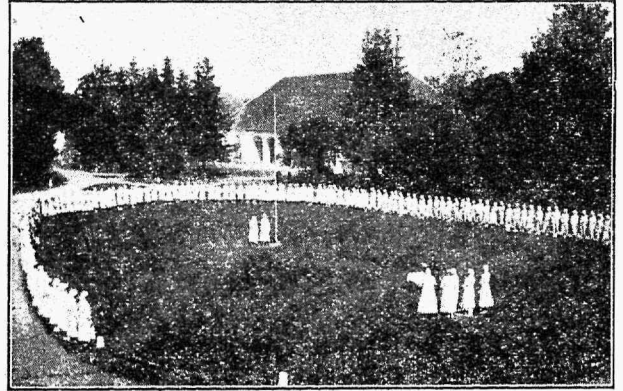

ja karjatalitajatekoolid. Kiirematl tuksus eriti põhja-eestlase süda, vaadeldes Väimela kaunist järve ja loodust ning mõnegi pead läbibas kiirmõte: meil on tõesti palju loodusilu, mis köidab tuhande niidiga kodumaa külge, tema eest peab võitlema sisemisel sunnil. Aga aega polnud esialgu süveneda sesse mõtiskellu, aega oli vaid alguseks paar tundi ning selle aja jooksul pidi korraldama oma elu nõnda, et võiks kohe alata töö. Tartu ringkond oli juba varem kohal, tema hooleks oli toitluskorralduse läbiviimine kursusel, ning kostitas varsti lõunaga.

Võrratu oli pilt lõunal: päikesepaistelise muru rohelisel taustal helesinised naised valgeis pearätikuis. See elav ja kaunis pilt võlub kõiki, ka välismaalasi, kes külastavad meie kodukaitset. Seda pilti võib vaadelda kaua, ta paelub täiel määral ja rahuldab kõige nõudlikumat silma.

Päev kursusel algas hommikupalve ja kursuslipu tõstmisega ning lõppes õhtuse loenduse ja lipu langeamisega. Loenguid päevas oli 5—6, peale selle laul, võimlemine ja tegelikud tööd toitlustamise alal, viimased algasid hommikul kell 6 ning lõppesid õhtul kell 9.

Toitlustamisala oli kursusel maskemaid, ta pidi andma eeskuju samalaadsete tööde läbiviimiseks kohtadel. Tartu ringkond, kes andis korraldajad, tegi palju ilusat tööd, tööpersonaali andsid kõik ringkonnad järjekorras. Nimetama peab siinkohal veel kaitseväge kaasaabi, kes andis välikatlad, kõige sinna juurde kuuluva

inventariga ja kellelt sai üksikuid toitaineid kaitseväge normihinnaga.

Toitlustamise põhimõtteist ja tegelikust korraldusest luges II diviisi intendant kol. Martins.

Käsitamisele tuli kursusel veel sanitaarala, — lektor dr. V. Sumberg Tartust, kelle sulest ilmus just kursuse ajaks samariitlase käsiraamat, hädavajalik õppevahend kodukaitse töös, mille kirjastasid koos naiskodukaitse keskjuhatus ja tervishoiu muuseum.

Rahvuspropagandast kõneles dots. E. Ein, kelle loenguid jälgiti suurima tähelepanelikkusega. Kodutütarde organiseerimisele oli kursuse kavas pühendatud palju aega, töö sel alal kandis tegelikku ilmet ning

luuletused, mis ta nüüd veel paberile pani, olid kantud sügavast usutundest ja peagi unnes rahva hulgas varem õige populaarne luuletaja. Kuid ka Valgas ei leidnud Elise Aun enesele püsivat kodu. Koos mehega tulid nad Tallinna, kus nad alul olid mõlemad ametis saksa lastekodus Magdaleena tänaval.

Kuid ka seal ei olnud neil püsivat paika ja nad lahkusid sealt 1919-mal aastal. Viimased aastad elutses vana abielupaar Jaani vanadekodus, kus Raup täidab misjonäri kohuseid.

Eesti riik hindas Elise Aun'i omaaegset sitkust ja tööd ja viimastel eluaastatel sai ta stipendiumi kultuurkapitalist. Viimased eluaastad olid luuletajale rasked ja vaevarikkad, kuna ta juba kauemat aega põdes piinavat suhkruhaigust. Juba noores eas oli ta igatsenud surra ilusal kevadisel õitseajal, võtta hauda kaasa õisi, „mis mul armsamad”. See lauliku soov teostus. Ta suri ilusamal õitseajal ja ta rohkearvulised sõbrad saatsid teda ta viimsel teekäigul rohkete õitega, nagu ta seda soovinud.

Matkaja päevikust.

Alpides.

Palju on päevi jumalal, üks kaunim teisest. Ent tal on ka päevi, mis lõikavad mällu kriipse nagu teemant klaastahvlisse: ei kustu iial...

Eila oli see. Kui kahju, et eila, üleila hiljuti, äsja, aga mitte täna! Oleandriõis klaasis vee sees on veel üsna värske, nagu oleks ta alles praegu murtud, kuid ometi liigub rong põhja poole, külma valdkonda. Viimased mäed, igavese lumega kaetud, viimased viinamarjaaiad, viimased tulililmsed, tõmmunahksed inimesed. Viimased tunnelid, pimedad nagu öö...

Alles eila oli see. Ühes päikesega ärkasin ning üllatusin ilust: järsud kaljud ümberringi, mäenõlvadel haljad vööd mitmeis rohelise varjundis.

Mägede ojad. Väikesed elamud kaljuserval, nagu linnupesad...

Bolzano linn.

Õhtu. Silmad on väsinud vaatamast, jalad liikumast, ent rind tuksub võimsalt. Olen armunud loodusesse või Loojasse, sõnaga — sellesse, millest on tulvil täna hing. Sai tõustud umbes 2500 meetrit kõrgemale merepinnast. Sinna, kus

suutis sisendada osavõtjaisse suurt hoogu ja tähelepanu sellele alale naiskodukaitse tegevuses. Kui lisandada ülalmainituile veel esinaine M. Raamofi naiskodukaitse töö üldkõkkuvõtte ettekande, A. Tõrvandi ettekande kodukorrast ja distsipliinist, ringkondade aruanded ja informatsiooni, lauluharjutused prl. Lillaku juhatusel, võimlemise prl. Anna Raudkatsi juhtimisel, siis näib meile küllaltki töörikas elu Väimelas 5 päeva jooksul, mis süvendasid lugupidamist ja armastust kõige selle vastu, mis seotud kodukaitse ja tema laiaulatusliku tegevusega. Ja kasvanud on naiskodukaitse möödunud aastast saadik, kasvanud sisemiselt, ning palju. Suure heameelega võis jälgida kõigi kursuslaste endastmõistetavat alistumist kõigile korraldusile ning nende täpset täitmist kõigis asjus. See nähe peab valmistama suurt rõõmu meile kõigile, sest ta näitab, et naine, kellele heidetakse ette tujukust, kindlustust ja oma isiklike pisihuvide tagaajamist, suudab ning tahab

olla terve ja teadlik ühiskonna liige, kellele esmajoones tähtsad üldhuvid, ja kelle enesedistsipliin arenenud.

Suvikursust külastas neli Läti omakaitse organisatsiooni liiget, kes tutvusid meie tööga kahe päeva kestel ja kelle tähelepanu kõitis kõige rohkem naiskodukaitse distsipliin. Külalistega sõlmiti tihedaid sõprussidemeid.

Kiiresti kadusid päevad suvikursusel ning jätsid kõigisse kesvaid mälestusi: kursuslased viisid kaasa rikkaliku kogu teadmisi ja kauneid muljeid. Kursuse õnnestumine on parimaks tänuks tema korraldajale, naiskodukaitse keskjuhatusetele, kes mõtleb samuti tänumeelele kõigile, kes aitasid kaasa seks kordaminekuks, nii kursuslastele endile kui ka abiandjatele, eriti Väimela põllutöökooli juhatajale, kes andis kasutada kursuslastele avarad kooliruumid ja tutvustas kooli majapidamisega, kust viidi kaasa parimad mälestused.

Tänapäeva naised.

SIGRID UNDSET.

20-mal mail pühitses Norramaa ja temaga koos kogu haritud maailm norra suurima naiskirjaniku Sigrid Undseti viiekümneaastast süünpäeva.

Sigrid Undset sündis, vanemana kolmest tütre-st, Haselundsborgis, väikeses mereäärses linnakeses Taanis, oma ema kodukohas, kus ta vanemad veetsid oma esimesed abieluaastad Tema

ei kasva enam puud ja pöõsad, vaid ainult veel kidurad rohukõrred. Paekivilt noppisin valge õie, krobeda nagu õlgilill, ja kinnitasin ta rinda. Lill kargest mägedeõhkonnast, lill hallide dolomiitide jalalt — oma käega nopitud — on enam väärt, kui hõlmatäis roose orust.

Koos selle lilliga jääb püsima mälestus kaunist päevast, veedetud pilvede läheduses. Kurb on, et ei suuda täpselt edasi anda tolle päeva tundedüllast meeololu: varjundid haihtuvad nagu udu. Ütlen ainult: jumal tundus ligemal kui muidu. Ning suuremana, tõsisemana, jõulisemana tundus ta kui eales muidu.

Paistis, et siit mägedelt alla laskudes tead kindlasti, mis on elus tähtis, mis õilis, mis ilus.

Kui naeruväärt tühisena näis seal kivihiiglaste lumiste tippude ligiduses kõik, mis muidu annab sisu meie igapäevasele elule: söök, jook, rõõmud, mured.

See tunne tekkis juba siis, kui turistideauto pöördus itaalia linnakese Bolzano tänavailt rohelise lopsaka metsa ja pöõsastikuga tihedalt kaetud mägede vahele, mis näisid enda kõrgusega varjajad päikesevalguse nii, et paistis, nagu sõidaksime mingis jahedas, niiskes võlvialuses. Midagi hoopis erakordselt uudset, ootamatut. Korraga oli selge, et selle sõidu arvel (mis muide maksis ainult 6—7 meie krooni) oleks võinud rahulikult jätta

söömata kas või mitu einet ning ostmata kas või kõige veetlevama toiletteseme või riidetüki.

120 kilomeetrit sõita alalise uuduse ja pineva üllatustundega ikka kõrgemale ja kõrgemale merepinnast, laskuda orgu, et taas tõusta rindlevaid, liiklevaid teid mööda pilvede suunas — on ääretult hirmav retk siin taeva all.

Teab, milleks on loodusekuningas kuhjanud siia need mäed! Vist hullas ta lihtsalt maailmade ürgmassiga, nagu laps taignaga või plasteliiniga vormides veidraid, kapriise kujusid.

Ei! inimest ta siia elama küll vist ei mõelnud asetada; võib-olla ainult kotkaid ja kaljukitsi.

Ent inimene on julge ning leidlik: ikka ülespoole ronib ta. Üsna kalju äärel on ta clamud, alt vaadates nagu mesilastetarud.

Õudne võib olla seal, kuid ühtlasi suursugune elamine. Ei elavat hinge su läheduses. Kuuled vaid oma enese vere tuikeid, tuule vingeid ning kaljukotka tiibade vihinat.

Kaugele eemal elavad endasarnased olevused. Et jõuda nendeni, on vaja ehitada teed. Suure hoole ja osavusega tehakse seda. Kalju taganeb masina ees, lõhkeaine ees. Kaitseks laviini või lumeveerme eest püstitatakse müürid, millede üksikud kivid on seatud ritta sidematerjalita otse kunstipärase täpsusega. Julgete, mehiste nägudega rõõmus mägirahvas töötab kaljuveerel sama

isa, kelle sünnikoht on Drontheim Norras, oli üks omaaja silmapaistvamaid ajaloolisi uurijaid. Kui Sigrid oli neljaaastane, siirdusid ta vanemad Norramaale ja valisid omale elukohaks Oslo. Sigrid oli varaküpsenud laps, ja ta huvide piirkond erines tugevasti teiste temasarnastest. Juba neljateistaastaselt armastas ta jutustada imelisi lugusid ja seiklusi, mis olid ta elava ettekujutuse tulemus. Kõige rohkem rõõmu ta jutustusannist oli tema kahel nooremal õel. Iga õhtu enne magamajäämist pidi neile jutustama suur õde ja igapäev oli jutt erinev, koosnes neist elamustest, mis just möödunud päeva jooksul olid riivanud Sigridi maailma, sisaldas uut, mida ta sel päeval õppinud või käsitas uusi, samal päeval tehtud elukogemusi. Kui Sigrid oli ühe-teistkümneaastane, suri ta isa ja perekond jäi aineliselt kehva olukorda.

Sigrid lõpetas keskkooli päris keskpärase õpilasena ja siis pidi ta enesele olude sunnil valima elukutse. Juba lapsena oli ta armastanud käsitada pliiatsit ja värve, oli illustreerinud vanu rahvaviise ja oma nukuteatrile valmistanud dekoratsioone ja kujusid. Sellepärast ta ise uskus, et tal on kõik eeldused läbi lüüa maalikunstnikuna ja oleks omale meeeldi valinud selle kutse. Kuid perekonna ainealine seisukord ei võimaldanud mõtlemistki sellele. Sigrid saadeti kauban-

duskursustele ja lõpetaski need. Juba kuuteist-kümne-aastas sai ta koha ühe suure kaubamaja kontoris, mille teenistuses ta tubli tööjõuna palju aastaid teenis ensele eluülespidamise. Ta tõelised huvid ei leidnud muidugi rahuldust selles kutsetöös. Oma unistuse — maalikunstnikuks saada — oli ta küll lõplikult matnud; kuid nüüd oli tal teine eesmärk: ta tahtis saada kirjaniikuks Väsimatult püüdis ta sellele eesmärgile jõuda ja 1907. aastal ilmuski ta sulest ta esimene jutustus „Proua Marta Oulie”. Paljud arvustajad hindasid juba siis ta suurt andekust ja kui aasta hiljem ilmus ta teine raamat, hinnati teda juba üldiselt, kui väga paljutöotavat noort kirjanikku.

Oslo linnavalitsuse kaudu sai ta suure stipendiumi, mis temale võimaldas loobuda kontoritööst ja pühenduda täie jõuga kirjanduslike loominguale. Järgnevate aastate jooksul, millised ta veetis peaaesjalikult Roomas, ilmusid ta sulest terve rida romaane ja jutustisi, milliste peamiseks aineks oli armastuse- ja abi-eluküsimus.

Peale abiellumist 1912. aastal elas ta pike-mat aega Inglismaal ja Roomas ja siirdus siis lõplikult tagasi Norrasse. Gubrandstalis Lillekammeri juures ehitas ta ise omale kodu. Päeval on Sigrid Undset virk ja väsimatu perenaine

ennastusaldavalt, nagu meie maa inimesed tasasel murmel.

Naine sammub lehmaga otse kuristiku serval ja ükski lihas ei liigahta ta näos, kui vurravad mööda autod turistidega nii ligidalt, et jääb vaevalt veel ruumi inimese ja looma jalgadele astumiseks. Samas vuhaseb tsikel, huikab rong loogeldes mäelt tunnelisse ja sealt välja.

Attente al treno! loed lauakeselt. Valvurid puuduvad teel.

Ei! siiski: siin-seal teelahkmel asub suur Valvur — Lumastaja kuhu ristil. Rändaja peatub ning märgib ristiga enda pea ja südame: usaldub Kõrgema hoolde.

Mõistan mägederahvast: masendavalt suur on siin loodusejõud seks, et inimene sõandaks vaid tugeva oma enese võimistele.

Siin, mägede pilvloori taga kuuleb ta salapäraseid hääli, nagu kuulis muiste Iisrael Siinail. Siin sähvivad välgud kõneledes tulikeeli südameile ja meelile. Siin tunneb inimene kindlasti tarvet usu ja jumaluse järele.

Ja kes meist võiks öelda, et sarnasel elul pole oma veetlust, oma salapärase ilu...

Võib-olla oleks kaunim elada mägiõnnis, toites end kitsepiimaga, metsmeega ning rohutirtsudega, kui elada suures linnas ja ägada omaenese nõuete ja tarvete hiiglakoorma all...

Kes teab, kes teab?! —

Juba paistavad Bolzano tuled. Ringreis mägedesse on otsas. Kui kahju! Linn särab valguses ning teda ümbritseb mägede jumalik vanik, mille siluetid mustendavad muinasjutuliselt.

Seal kaugel, gletscherite, jääliustike piirkonnas, kus kasvab eedelveiss, hulgub mu hing unelmate radasid, kuna mu maine osa viibib orus mingisuguse lokaali hästivalgustatud rõdul.

Söön makaroonid — „spaghetti” — pruunistatud või, tomatikaste ja riivitud juustuga. Maitseb suurepäraselt!

Chianti sädeleb huvitavais pudeleis... Kas ma teda maitseen või mitte, see jäägu saladuseks, et poleks kellelgi kiusatust arvustada mu joogivalikut.

Ka karastavat, külma allikavett on laual... Oleander õilmitseb kogu oma lõunamaises õiekülluses otse laua ees. Murran õie (peremehe loaga) ja asetan ta rinda. Mu sõbranna saab samuti õie.

Eedelveiss mägedelt, oleander orust — kõrgus ning sügavus — kõik mahub täna rinda: seal on nii avar, nii lahe, nagu mägestiku õhus...

Käo Orvik.

nii toas kui köögis, pikkadel öödel aga valgustab kirjutuslaualamp ta töötoast vaikset ümbrust. Ümberkaudsed talupojad austavad teda otse jumaldamiseni niihästi kirjanikuna, kui naisena ja emana.

Oma loomise haripunkti jõudis Sigrīd Undset oma suure romaani „Kristin Lavransdotteriga”, milline on üks meie aja suuremaid teoseid ja milline tõstis oma autori norra kirjanikkude esirinda ja asetask ta otsejoones rootsi Selma Lagerlöfi kõrval. Suur menu, mis oli sel romaanil kogu maailmas, on täitsa õigustatud.

Sest tõesti raske on öelda, mida selles haruldases suurteoses peaks kõige rohkem hindama: möödunud ajajärgu elavat esiletõõmist, inimkujude elavust ja jõudu, peenet ja sügavat hingeelu tundmist, või aga teose stiili suurust ja otse eepilist kindlust. Kaksteist aastat Sigrīd

Undset otse maadles selle suure teose ainestikuga. Siis äkki omandas see kindla kuju ja kiirelt valmis suur, kolmeköiteline romaan. See kindlustas Sigrīd Undseti kuulsuse kogu maailmas. Tihedalt seotud „Kristin Lavransdotteriga” ja õieti selle täiendusena ilmus varsti ta teine suurteos „Olav Audruensson”.

Oma viimastes teostes on Sigrīd Undset jälle tagasi olevikku pöördunud ja need käsitavad meie aja küsimusi. Peamiseks huvipunktiks selle suure kirjaniku loomingus on ja jääb naise hingeelu, probleemid, mida naisele asetab elu ja sisemised vastolud, mis valitsevad tänapäeva naise hingeelu.

Sigrīd Undset on praegu kõige paremas loomiseas. Loodame temalt järgnevatel aastatel veel palju.

Abikaasade õiguslikud vahekorrad.

Rootsi abieluseaduses 11. juunist 1920. a.

(Järg ja lõpp.)

Selle aja möödumisel aga kustub õigus nõudmist naise vastu pöörata. Samuti ei ole naine kohustatud vastutama viimati nimetatud võla eest, juhul, kui tema varandus vahepeal konkursi alla on läinud, selle varandusega, mis tema, kas konkursi ajal ehk pärast konkursi soetab. Ja kui abikaasade varandus on ära jaotatud, kas abielu lõppemise puhul ehk lihtsalt vara lahuse tõttu, vastutab naise varandus võla eest, mis eelnimetatud majapidamise ehk lastekasvatuse otstarbel on tehtud enne varanduse jagamist, ainult selle varandusega, mis vara jagamisel temale osaks saab, kuid oma erivaraga ta selle eest ei vastuta. Kui aga abielu lõppedes ehk varalahutuse sisseseadmise puhul abikaasade varade jagamist ei olnud, vastutab ta nimetatud võla eest ainult oma naitumisvara piires.

Viimaks mainitud naise vastutuse piiramise normid ei ole siis maksvad, kui naine ise laenuandluse vastutuse on endale võtnud.

Abielulepingud.

Abielulepinguga võivad abikaasad kas enne abielumist ehk selle kestel muuta naitumisvara erivaraks, ehk vastuoksa erivara naitumisvaraks.

Abielulepingud on kirjalikud ja kantakse vastavas kohas protokollis ning sellest protokollist saadetakse ära kiri abielu registreerimisasutusse. Abielulepingud aga kuulutatakse ametlikus lehes ainult siis, kui abikaas abielulepinguga annab teisele midagi omast varast. Selle kohta, kui üks abikaas teisele omast varanduse osast midagi annab kas tasuta ehk vastutasuga, peab tingimata abieluleping sõlmitud olema, kui ta ei ole

mitte kõige harilikum väikene kingitus. Kingitused üldse abikaasade vahel on iseäralistele registritele alluvad ja kitsendustega seotud, et võlausaldajaid kolisjoni eest kaitsta. Ja see teeb Rootsi seaduse väga sümpaatseks. Nagu teada, on varalahutuse üks kaaluvamaist pahe-dest, mida ka varalahutuse vastased väga armastavad toonitda, just see, et fiktiivsete tehingutega on hõlbus vara võlausaldajate kahjuks teise abikaasa nimele kinnitada ja üldse selle üle igasuguseid tehinguid omavahel sõlmida, ilma, et pruugiks majast väljagi minna. Aga sellel asjaolul on rahvamajandusele väga halvav mõju. Ja Rootsi seadus on katsunud seda pahet võimalikult kõrvaldada. Näiteks on tühised tehingud, mis sisaldavad ühe abikaasa kohustust, kas raha ehk mingit muud vara anda ilma vastutasuta. Üldse, nagu juba tähendatud, peab kinkimise üle ikka abieluleping sõlmitud olema. Isegi oma igaaastasest sissetulekust võib abikaas ilma abielulepinguta ainult poole teisele anda ja isegi see on kolisjoni puhul maksvusetu. Kuid siin on veel erilised reeglid, siis, kui üks abikaas toetab teist tema äritegevuses. Siis on tal õigus igal ajal nõuda oma töö eest vastavat tasu.

Kreeditoride huvid on kinkimise puhul ikka ja alati kaitstud. Kuigi on abielulepinguga tehtud teisele abikaasale kingitus, aga kui kinkija omast varandusest ei jätku kreditorile võla katteks, vastutab puudujäänud summa eest kingitud varandus. Samuti vastutab kingitusesaaja osaga kinkija võlgade eest konkursi korral, ehk kui üldse selgub, et võlad on suuremad kui varandus. Neil juhtudel, kui on kingituse puhul olnud vastutasu, arvatakse see osa kingitusest maha.

Peale seadustiku järele maksva süsteemi, kus abikaasadel on küll kummagil oma naitumisvarad, kuid missugused siiski abikaasade vastastikku ärarippuvad on, võivad abikaasad oma varandust korraldada varalohutuse alusel.

Vara lahutust võib sisse seada abikaasade ühisel soovil ja ühe abikaasa nõudel:

1) kui teine abikaasa oma naitumisvara küllalt hoolikalt ei valitse, mis põhjustab selle osa nähtavat vähenemist ja

2) kui teise abikaasa varanduse üle konkurs on avatud.

Varalahutuse sisseseadmise puhul jagatakse kumbki abikaasa naitumisvarad abikaasade vahel ja osa, mis abikaasale jagamisel langeb, jääb tema erivaraks, mis vaba igasugustest kitsendustest.

Varajagamise tehnilise läbiviimise kohta märgin siin ainult seda, et kumbki abikaasa peab kohtule esitama oma varanduse üle aruande, mille täpsust ta vandega tõendab ja selle järele kohus jagab varanduse.

Enne varanduse jagamist, ükskõik, kas see sünnib ühe abikaasa surma ehk üldse abielu lõppemise puhul, ehk kodulahususe või varalahususe puhul, tuleb jaotatavatest osadest kreditoride nõudmised rahuldada. Ja alles peale selle, kui kõik võlad kaetud, jagatakse sellest järele jäänud kumbagi abikaasade naitumisvarad abikaasade vahel pooleks. Jagamisel on abikaasadel õigus oma puhtisiklikke asju, nagu rõivad, välja jätta.

Kui on üks abikaasa tasunud mingi võla teise eest, tuleb see summa jagamisel tema osale juure arvata.

Ja huvitav on, et juhul, kui on osutunud, et teine abikaasa ei ole oma naitumisvara küllalt hoolikalt valit-

senud, mille tõttu viimane märkavalt vähenenud on, võib abikaasa jagamisel teiselt tema osa arvult kahjustatu nõuda. Ja ümberpöörduvalt, kui üks abikaasa on oma erivara kulutanud selleks, et oma naitumisvara suurendada, võib ka vastavat tasu nõuda teisele tuleva osa arvelt.

Lõpuks tahaksin tähelepanu juhtida veel ühele erilisele instituudile Rootsi seaduses, s. o. vahemehe instituudile abielulistes asjades.

See instituut on väga uus. Vanad seadused ei tunne abieluasjus vahelesegamist üldse. Seal ei olnud ka see vajalik, sest mehel on otsustamise õigus kõigis ühise abielulise kooselamise kohta käivates asjades. Mees välja minnes oma perekonnapea seisukohalt, võis talitada ainult oma arvamist arvesse võttes ja kokkuleppe mittedaavutamist ei olnud kunagi karta.

Alles hilisemad seadustikud, nagu Schweitsi j. t., et mehe kuritarvitusele piiri panna, toovad kohtu vahelesegamise perekonda.

Rootsis on kohtu vahelesegamine ka väga laialdane, see on tingitud sellest, et abielulistes asjades ei ole kumbagi abikaasa häälel erilist ülekaalu, nad täpselt ühepalju kaaluvad. Siis on ka arusaadav, et arvamiste lahkuminekul tuleb kellegil otsustada. Kuid, et kohtu poole pöörata iga asjaga on tülikas, selleks on vahematel arvamiste lahkuminekutel vahemehe instituut.

Vahemehe määrab kas koguduse õpetaja, kui pool on kiriku hingekarjas ehk kohus. Vahemeeste seas peab olema vähemalt üks naine ja üks mees. Nende kohus on ka juhul, kui abikaasad kokkuleppimatuse tõttu lahus elavad, neid lepitada.

Olinde Iius,
vann. adv. abi.

Rahvusvahelise Naiste Rahu ja Vabaduse Liiga kongress Grenoble'is 14.—19. mail 1932.

Rahvusvahelise Naiste Rahu ja Vabaduse Liiga suur pere kogub end iga kolme aasta takka peakoosolekule-kongressile Tänavuaastane kongress Grenoble'is, Prantsusmaal, oli seitsmes liiga elus ja selle korraldamine praegusel raskel ajal nõudis suurt jõupingutust ja tahtejõudu. Siiski olid esitatud 105 saadikuga 16 maad: Ameerika, Austria, Belgia, Bulgaaria, Eesti, Hollandi, Inglismaa, Itaalia, Prantsusmaa, Rootsi, Saksamaa, Soome, Šveits, Tšehhoslovakkia, Tunis, Ungari. Kuna Rahu ja Vabaduse Liigal ei ole osakonda Eestis, siis viibis nende ridade kirjutada kongressil, kui ka pärast uuesti valitud juhataja kogu koosolekul, külalisenä. Ei või jätta tähendamata, et kongressil aruannetes mitu korda nimetati Eesti nime ja et, Eesti külalisele, vaatamata väga piiratud

ajale, lubati kõneleda Eesti püüetest rahu alal. Eesti töö hindamist ja selle tarvidust üldises koostöös näitab ka see, et ikka jälle võimaldatakse Eestile osavõtt rahvusvahelisel kongressil. Kongressi mottoks oli: sõjariistade vähenemine ehk maailma hukk. Liiga aupresident Jane Adams puudus esimest korda kongressilt haiguse tõttu. „Meie vajame tänapäev veel rohkem Jane Adams'i vaimu, julgust ja juhatust” — nii algas oma avamiskõnet dr. Anita Augspurg — vanemaid asutajaid liikmeid liiga juures — „tänapäeva maailm vaevleb kriisides, segaduses, viletsuses. Militarism püüab lämbutada rahva häält, mis nõuab sõjavarustuste kadumist ja rahu. Kongressi tähtsamaks ülesandeks jääb hoiatada maailma ja näidata kõigile, et sõjavarustuse tööstuse huvid ei ole koos-

kõlas rahva huviga. Ainult seal, kus vabadus ja rahu, võib areneda majandusline õiglus, kultuur, rahvaste vaimline tõus.”

Grenoble'i linnavalitsuse lahkel vastutulekul kõik koosolekud peeti raekojas kontsertsaalis. 16. mail linnavalitsus korraldas saadikutele erilise vastuvõtu, kus avaldati suurt poolehoidu naistele, kes töötavad rahu kasuks. Linnavalitsuse esindaja kõnele vastas Saksamaa esindaja prl. Gertrud Baer. Mõlemad toonitasid nende kahe riigi koostöö tarvidust ja tähtsust. Suurejooneliseks koosolekuks ja eduks võib nimetada avalikku koosolekut ooperisaalis. Laval linnavalitsus linnapea hra Mistral'iga eesotsas ja kõnelejad — saalis saadikud ja 2000-ne rahvahulk. Linnapea hra Mistral avas koosoleku. Siis kõnelesid Gabriele Duchêne — prantslane — Rahu ja Vabaduse Liiga ajaloo ja tööst, Edith Pye — inglase, Gertrud Baer — sakslane, Camille Drevet — liidu peasekretär, prantslane — ja hiinlane Tshao Yin Lei — sõjatagajärgedest ja hädast. Nad nõudsid, et rahvad ühineksid õigluse vaimus ja et jõutakse võimu suunalt edasi teineteisest arusaamisele, sõbralikkule koostööle. Uue maailma loomisel esikohal peab seisma inimene — mitte äri ja tehnika.

Kongressi kava oli ülekujutatud loengutega, aruannetega. Töökoosolekud kehtsid tihti peale kesköö. Longutest võiks nimetada:

Majandusline kriis — hädaoht rahule — dr. Kläre Schoeden — „Sõjavarustuste tööstus ja kaubandus” — Otto Lehmann-Rüssbuldt — „Eralennuasjanduse internatsionaliseerimine” — Tord Angström — Rootsi, „Julgeolek — sõjavarustuseta” — Donald Grant — Inglismaa, Anny Woods — Ameerika.

Aruannetest selgus, et oli tehtud palju tööd. Allkirjade kogumine liiga algatusel oli ise juba üks suur ettevõte. Peale selle töötavad liiga juures alalised toimkonnad, kus arutatakse erilisi küsimusi, nagu töö Hiinas, Ida-Euroopas, vähemusrahva küsimus, kodakondsuseta isikute olukord, keemilise sõja hädaoht ja muud. Eriteadlased esinesid siin huvitavate aruannetega. Elavat mõttevahetust, kriitikat tõi resolutsioonide arutamine. Prantsusmaa ja Saksamaa naised olid mõnes küsimuses radikaalsemad kui Inglismaa ja teised Põhjamaade esindajad.

Kongress võttis vastu manifesti edasiandmiseks desarmeerimiskonverentsile. Manifest sisaldas järgmisi mõtteid: „Rahv. Rahu ja Vabaduse Liiga pöörab riigivalitsuste poole ja palub neid täide viia rahva nõuet — sõjavägede ja sõjavarustuste kaotamist, rahvusliste ja

rahvusvaheliste uuenduste teostamist, mis kindlustavad rahvaste koostööd. Viimase sõja hävitavad tagajärjed — põllumajandusline, tööstusline, majandusline, rahandusline pankrott annab end igal pool tunda. Vaatamata sellele, et maailm rikas varandustest, mis rahuldaksid kõikide tarvidusi — sureb ilmas inimesi nälga.

Liiga jälgib rahutusega desarmeerimiskonverentsi tööd. Konverentsi mittekordaminek või edasilükkamine tooks rahvastele umbusaldust, kartust — mis viib uuele sõjale. Liiga jääb kindlale seisukohale ja nõuab rahvusvahelist kokkulepet täielikus üldises desarmeerimises. Teades, et üksikute rühmade huvid takistavalt mõjuvad sõjavarustuste vähendamise küsimusel, liiga nõuab, et võetakse tarvidusele kõik abinõud, et teha lõpp sõjariistade valmistusele ja kaubandusele.” —

Eeltähendatud manifest anti 7. mail Genfis desarmeerimiskonverentsi presidendile hra Henderson'ile. Rahv. liiga delegatsioon koosnes 11 rahvusest, nende hulgas ka eestlane, nende ridade kirjutaja. Delegatsiooni liikmeid esitles mr. Henderson'ile, kes tänas delegatsiooni ja ütles, et desarmeerimiskonverentsi lõppsiht on üldine desarmeerimine.

Viibides 10 päeva Genfis, oli mul juhus viibida desarmeerimiskonverentsil. Ei ole kerge see töö, mis tehakse seal. Keegi ei või nõuda, et ühe päevaga jõutakse välja raskuste labürindist — aga järk-järgult tuleb püüda lõppsihile — üldisele desarmeerimisele. Rahvaste esindustel konverentsil lasub suur vastutus, aga ka rahvas ise ei tohi erapooletult suhtuda terve maailma põlevamasse küsimusse. Kas sõjariistade kaotamine ehk maailmahukk!

Üleilmsed naisorganisatsioonid on valvel. Tutvunedes Genfis naisorganisatsioonide desarmeerimiskomitee tööga ja juhtidega jäi mulje, et nemad toetavad konverentsi tööd kindla tahtega ja nõuavad põhjalikke muudatusi meie majanduslikes korras.

Kas võivad rahvusvahelised kongressid ja töökoondused tänapäeva üldises meeletuses ja segaduses avaldada oma mõju maailma sündmustele? Ma ütleksin ja — kui mõtteosalised üle terve ilma annavad oma jõu parema tuleviku rajamisele. Kui meie päevil hulkade mõttet korratuse ja vägivalda asemel kasvavalt koonduvad koostöö süsteemi ümber. Millist laialdast, kindlat tarka juhtimist on tarvis, et seesugune koostöö võidak.

Gerta Anderson.

Tallinna K. N. N. Ü. noorte töösekretär.

KROONIKA.

(Algus lhk. 74.)

Nende relvade hävitamine oleks teatava üheõigusluse jaluleseadmise algus ja vastaks Rahvasteliidu põhikirja VIII peatükile.

EELARVE PIIRAMINE.

Meie peame oluliseks, et relvastusi piiratakse mitte ainult otsekoheselt, vaid ka kaudselt, sellega, et neile määratud väljaminekuid piiratakse.

Sellepärast ühineme meie ettepanekutega, et iga riik oma eelarves relvastuse peale ette nähtuid summe piirab.

ALALINE DESARMEERIMISE KOMISJON.

Meie usume, et üldine ja radikaalne relvastuse vähenemine peab sündima Rahvasteliidu juures asuva desarmeerimiskomisjoni alalise ja kõigile riikidele ühise kontrolli all.

USALDUS JA JULGEOLEK.

Meie usume, et üldine ja radikaalne relvastuse vähendamine, mis juba enesest peaks kasvatama usaldust, kergesti saavutatav on, kui rahvad selle läbiviimisel omavad usalduse ja julgeoleku tundmuse.

Abinõud julgeoleku kindlustamiseks on ette nähtud Rahvasteliidu põhikirjas, kuid on veel süvendatud, näiteks alalise rahvusvahelise kohtu loomisega, mida on ratifitseerinud 37 riiki, siis Locarno lepinguga, Briand-Kelloggi paktiga, vastastiku ainelise abianõude konventsiooniga, kui ka vastastikuse sõja ärahoidmise abinõude leidmise konventsiooniga.

Meie nõuame:

1) et kõik riigid kohustuksid lahendama rahulikult teel kõik rahvusvahelised lahkhelid, ükskõik mis laadi need kannavad, et nad tunnustaksid, et see rahvas, kes hoolimata kokkulepetest, algab vaenulikkude tegevust, on tegelikult pealetungija;

2) Rahvasteliidu põhikirja vaimust kantud süsteemi arendamist, milline ilma väevõimuta arvestab maailmas asetleidvate majandusliste ja poliitiliste muudatustega;

3) üldist, mõjuvat tegevust, et võimatuks teha sõja algamist, ehk halvemal juhul, takistada seda juba alguses.

VAIMLINE DESARMEERIMINE.

Melle on päris selge, et eelpool nimetatud abinõud pikapeale mõjuvad olla ei saa, kui nende teostamisega käsikäes ei teostu valitsuste ja rahvaste ühisel tahtel ja pingutusel, vaimline desarmeerimine, rahvastevahelise umbusu kaotamine.

(Sekretariat, Genf, 25 Quai de Mont-Blanc.)

ADELE SCHREIBER-KRIEGER 60-AASTANE.

Adele Schreiber-Krieger, kes hiljuti pühitses oma sünnipäeva, on üks tuntuimaid naisi ja seda mitte ai-

nult oma kodumaal — Saksamaal, vaid kogu maailma naistegelaste ringis. Teda tuntakse kui energilist ja tegevõimsat parlamenditegelast, kuid esijoones on ta tuntud sotsiaalse kirjanikuna, rahvusvahelise naisliikumise tegelasena ja ühe varajasema eestvõitlejana rahu aate heaks. Ta oli üks esimesi naisi, kes südilt välja astus vallaslapse ja selle ema õiguste kaitseks ning nõudis neile sotsiaalset ja seltskondlikku üheõiglust. „Ema ja lapse õiguste seltsi“ esinajana töötas ta Berliinis koos sotsiaaltegelase Mayet'iga oma püüete teostamiseks. Kirjanikuna omandas ta kuulsuse oma kahe suure teosega „Ema-kutse“ ja „Raamat lapsest“. Eelmisel aastal ilmus tema sulest uus koguteos „Lapse riik“ ja juba mitmendat aastat annab ta välja kalendrit: „Ema ja lapse maailm“.

Saksa Punase Risti „Ema ja laps“ osakonna kauaaegse juhatajana ja „Rahvusvahelise lasteabi ühingu“ saksa osakonna asutajana töötas ta suure innu ja hea eduga laste hoolekande ümbermoodustamise alal, nagu see teostus peale sõja.

Viimaste aastate jooksul on ta oma tegevuses siirdunud peaaesjalikult rahvastevahelise sõpruse arendamisele. Saksa naised pühitsesid ühemeelselt oma tubli tegelase sünnipäeva ja temale sai osaks palju austust ning tänu.

RAHVUSVAHELINE TÖÖBÜROO JA NAISED.

Sagedamalt ja tõsisemalt kui ükski teine Rahvasteliidu juures töötav asutus, on rahvusvahelise tööbüroo juhatus alati rõhutanud naiste koostöö vajadust ja on valitsustele meelde tuletanud, et need sinna oma delegaatidena saadaks ka naisi. See on päris loomulik, kuna ju just rahvusvahelises tööbüroos käsitusele tulevad ja seal kindlaks määratakse töötingimused naistele ja lastele. Nende tingimuste määramisel, mis maksvaks saavad kogu maailmas, peaks ju päris loomulikult kaasa kõnelema ka naised. Paraku suurem osa valitsusi saadab ka sinna senini ainult mehi. See on arusaadav, sest nähtavasti mitte ainult meil Eestis, vaid ka suures osas teistes riikides, võetakse rahvusvaheliste delegaatide valikul ja saatmisel arvesse palju vähem saadetavate sobivust, kui kõrvalisi asjaolusid, nagu: poliitilist kuulsust ja tasu sõidu eest jne. Ka tänavu kevadiste tööbüroo koosolekute päevakorras olid just esijoones naist ja last puutuvad küsimused, koosolekuist osavõtjad aga olid jällegi pea ainult mehed. Norra esindaja, Norra Naisliidu juhataja Fru Betzy Kjelsberg, kes alaliselt on osa võtnud tööbüroo koosolekuist ja kelle tööd seal üldiselt väga kõrgesti hinnatakse, puudutas naiste vähese arvu asjaolu oma töökonverentsi üldkoosolekul peetud pikemas kõnes järgmiselt: ... „ma tahaks puudutada üht küsimust, millel meile, naistele on suur tähtsus. Tööbüroo direktor on korduvalt juhtinud valitsuste tä-

helepanu asjaolule, kui väga soovitav oleks, et naisi määratakse töökongressi delegatsioonidesse, aga vaid üksikud maad on arvestanud selle sooviga. Olles siin niihästi norra valitsuse esindajana, kui ka Rahvusvahelise Naisliidu abijuhatajana, tahaks ma teile meelde tuletada, et rahulepingu artikkel 389 ütleb päris selgesti, et igas delegatsioonis vähemalt üks tehniline nõuandja peab olema naine, kui töökongressi päevakorras on küsimusi, mis riivavad naise huve. Peale selle ütleb Rahvasteliidu paragrahv 7, et kõigist Rahvasteliidu asutustest osa võtavad niihästi mehed kui naised.

Kuidas on aga lugu tegelikult? Paljud maad pole veel kunagi saatnud ühtegi naist oma delegatsiooniga siia, kuigi siin sageli päevakorras on olnud küsimusi, mis kõige ligemalt puudutavad naist. Teised maad, kes varem on saatnud ka naisdelegaate, ei saada neid nüüd, seletades nende ärajäämist aineliste raskustega. On ime-lik, et alati kui kokkuhoiust jutt on, naised on ikka selle esimesed ohvrid.

Ma pöördun sellepärast kõigi siinolevate delegaatide poole kõige soojema palvega, tõsiselt arvestada sellega, et naiste osavõtt töökongressidest on hädatarvilik. See töö, mida siin tehtakse, vajab naise osavõttu sellest ja võidab selle läbi palju. Meie, naised, esindame siin ka emasid ja iga perekond vajab isa ja ema koostööd, kui selle töö tagajärjed head peavad olema.

Ka palun ma büroo juhatust, et see ei väsiks valitsustele meelde tuletamast, et tööbüroo põhikirja kohaselt, siinsest tööst peavad osa võtma naised."

Nii on kõne. Mis meie sellest näeme? Igal aastal sõidab meilt mitu esindajat kongressile. Vähe sellest, et meie naistele pole kunagi võimaldatud osavõttu kongressi tööst, meie härrad mehed, kes kongressidel käivad, pole kordagi vaevaks võtnud kas või siin kohapeal pidada ühendust naistega ja kuulda meie

arvamist kongressi päevakorras olevate naisi puutuvate küsimuste kohta. Nii palju peaksid meie härrad delegaadid ometi oma ülesandeid tõsiselt võtma, ülesandeid, mille täitmise tasu näib olema päris aukartustäratav, sest vastasel korral saadaksid nad vist kindlasti naisi kongressidele.

Tänavusel töökongressil, kus muuseas äsja surnud tööbüroo direktor Albert Thomas esines suurema ettekandega praeguse kriisi, selle sotsiaalsete tagajärgede ja võimaluste kohta, kui ka abinõude kohta, kuidas plaanikindla majanduselu organiseerimise kaudu kriisi võiks pehmenendada, olid esijoones just laste töö küsimused, samuti kui leskede, vaestelaste, vanaduse ja töövõimetuse kinnituseadused. Nagu näha — küsimused, mis oma arutusel tööbüroo põhikirja järele, vajavad ka naisdelegaatide kaastööd.

NAISLIIKUMISE SAAVUTUSI:

Inglismaa. Naislinnavolinike arv on nüüd tõusnud kolmesajani.

Brasillia. Peale Rio-Grando on nüüd ka Sao Paulo kohus vanntatud kohtunikude hulka kutsunud ka naised. Uus valimiseadus annab naistele täitsa ühesugused poliitilised õigused meestega. 21-aastast peale on kõik kodanikud kohustatud hääletama, olles peale 60. ma eluaasta, muutub see kohustus vabatahtlikuks.

Bulgaaria. Roomas asuva Italo-Bulgaria koostöö kojas esitab Bulgaaria miiki üks naine.

Hiina. Nüüdsest peale peab kohtutes, kui seal arutusel on erutuses kordasaadetud kuritööd, kohus koosnema ühel määral meestest ja naistest.

Hispaania. Naiste hääleõigus on nüüd lõplikult kinnitatud. Uus abieluseadus on kinnitatud järgmiselt: Abielu põhjendab mõlema soo üheõiguslusel.

Naisliidu juhataja ja „Naiste Hääle“ toimetaja Marie Reisik'i kodune aadress on nüüdsest peale:

TALLINN, Pikk tän. 36—15. Tel. 453-81.